

NAVENEK BYCHOM MĚLI PŮSOBIT JAKO JEDNOTNÁ A PEVNÁ SÍLA

Rozhovor s dlouholetým
pardubickým exekutorem
JUDr. Arnoštem Hofmanem

připravil
Mgr. Jan Januš

„Odpovědnou a společensky nezbytnou práci exekutorů je třeba účinněji popularizovat a široké masy opravdu přesvědčovat o nezbytnosti takovéto profese,“ říká v rozhovoru JUDr. Arnošt Hofman a například ohledně exekutorského tarifu uvádí: „Velmi jednoduchá odpověď: v neprospěch exekutorů na tarif nesahat; zajistit exekutorům stálý příjem srovnatelný se srovnatelnými právníckými profesemi, včetně těch pod státní kuratelou. Na exekutory byla přenesena významná část pravomoci státu a tím i podstatně zvýšená odpovědnost. A pokud si snad někdo myslí, že je to práce jednodušší a že exekutoři jsou právníci nižší kategorie, necht' si to jde zkusit.“

Jak byste popsal období, které exekutoři právě prožívají? Vnější pohledem by se téměř zdálo, že jde o nejhorší etapu za dobu existence této profese...

I většina exekutorů to tak hodnotí a s notnou dávkou opatrnosti se k nim i připojují. Škrzení tarifu, někdy i prapodivné úvahy o vymezení místní příslušnosti, zařazování exekutorů do druhé nebo třetí právnícké ligy, výkřiky o postátnění exekutorské služby nebo dokonce o návratu před rok 2001, zaručené omračující zkazky o miliardových ziscích exekutorů atd. To všechno činí tyto úvahy dosti oprávněnými.

Ta moje opatrnost neznamená strach – ten už jako důchodce nemám zapotřebí. Spíše uvažuji jinak: Každý začátek je těžký a rozhodně odmítám, že začátky mají exekutoři dávno za sebou, když jsme tu začali existovat v roce 2001. Mohu-li použít možná až příliš zjednodušující

fiktivní srovnání: Když zahájí provoz nová, třebaš i sebe-modernější pekárna, která peče chléb a housky, je to pořád jen pekárna a zkušební provoz necht' trvá třebaš jeden rok a pak už musí řádně a plnohodnotně fungovat. Když se však zřídí absolutně nová a neznámá instituce – soukromé exekuce – musí ta zkušební doba trvat podstatně déle. A do nutného doladování provozu pekárny mají co mluvit především odborníci, zatímco nám do toho kecal a kecá kdejaký diletant či dokonce zlomyslník. Nejsou ojedinělé případy, kdy se o exekutory „otírají“ politici, rádobypolitici či novináři, toužící po pomstě proto, že jim, nebo někomu jim blízkému, exekutor třeba tvrději, ale důvodně, „šlápl na kuří oko“.

Jsem přesvědčen, že onen „zkušební provoz“ exekutorského stavu dosud trvá a že ona „nejhorší etapa“ je vlastně pokračováním „porodních bolestí“, s nimiž si ta příští generace soudních exekutorů už bude muset poradit a budou k všeobecné spokojenosti odstraněny. Ona nejhorší etapa existence exekutorů permanentně s krátkými přestávkami trvá od roku 2001. Jedna z těch přestávek probíhá právě teď. Problematika exekucí je politicky velmi „laciná“, leč pro zisk politických bodů velmi „výživná“ a je jen otázkou času, kdy programy volebních a předvolebních skandalizací se vyčerpají, naberou jiný směr a z nedostatku jiných témat se opět dostanou na čelní místa volebních či dokonce vládních programů fantasmagorická volání po zestátnění exekutorské služby či jiné populistické bláboly.

Co je podle vás důvodem špatné pověsti exekutorů?

A zase jsme u toho začátku. Široká veřejnost už z dob c. k. Rakouska-Uherska zná institut soudů a státních zástupců či prokurátorů. Nikdy je nemilovala, ale chápala je jako nutné zlo, ale i autoritu. Zнала i advokáty a notáře. To jsou zase lidé, kteří v povědomí široké veřejnosti šíří právnícké dobro, neboť lidem pomáhají a pomáhají. A najednou se tu objevila srovnatelná právnícká profese, která lidem jen škodí a ubližuje. Jsou ku prospěchu hrstky zbohatlíků, jejichž pohledávky vymáhají na chudácích. Když se k tomu připočte rádobý objektivní práce některých investigativních (? – mnohdy více bulvárních) novinářů, máme negativní obraz exekutorů jako na dlaní. Právě na tomto úseku se nejzřetelněji ukazuje, že jsme teprve na počátku cesty, která bude muset být poctivou a seriózní prací samotných exekutorů a provázena účinnou popularizační a mediální aktivitou a všestrannou podporou těch, kteří jsou k tomu povoláni a mnohdy si to neuvědomují, anebo uvědomit nechtějí.

Jak by se mohla tato pověst zlepšit? Napadá vás, jak by šlo vysvětlit lidem, že exekutory demokratický a právní stát potřebuje?

O poctivé a seriózní – a též lidsky citlivé – práci není třeba dále diskutovat. Odpovědnou a společensky nezbytnou

práci exekutorů je třeba účinněji popularizovat a široké masy opravdu přesvědčovat o nezbytnosti takovéto profese. Přiznám se, že jakožto počítačový analfabet dost málo sleduji elektronická média včetně různých sociálních sítí. To, co je však o exekutorech k přečtení v tištěných médiích, případně k slyšení či vidění ve většině televizních či rozhlasových pořadů, leckdy zvedá adrenalin nejen exekutorům a jejich zaměstnancům. Leckdy jen proto, že tetičce toho či onoho redaktora „sáhl“ exekutor na důchod, nebo jí zabavil televizor či rádio. To se samozřejmě předpokládá, že její dluh na jízdném v MHD a za pokutu se vyšplhal na několik desítek tisíc, způsobila hamižnost exekutora a vůbec není zájem pochopit, že nákladem exekuce jsou i mnohdy přemrštěné nároky oprávněné strany a jejich právních zástupců a že konečkonců na vině je právě ona tetička.

Vyšší účinnost popularizace exekutorů a jejich práce vyžaduje zejména vyšší profesionalizaci. Na pozici tiskového mluvčího Exekutorské komory se už za mé „činné služby“ vystřídal mnoho lidí – jak fyzických osob, tak i různých společností. Jen málo z nich splňovalo moje představy o účinném poslání. Většinou se omezovali na to, že – ne vždy správně a úspěšně – reagovali na negativní zprávy a komentáře sdělovacích prostředků. Bohužel – kdykoliv se objevil někdo nadějnější, buď vůbec nenastoupil, anebo brzy odešel, protože za svůj poloviční výkon dostal v jiné instituci dvojnásobný plat. Nejsou-li bohatí členové Komory, nemůže být bohatá ani Komora a nemůže proto svým tiskovým mluvčím vyplácet to, co by si zasloužili.

Je pravda, že většina tiskových mluvčích nebyla způsobilá k složitější odborné argumentaci. To by měli zařadit exekutoři sami, nebo jejich zaměstnanci – kandidáti a koncipienti.

Ačkoliv jsem v jednom z nedávných materiálů Komory zaznamenal slova o nezbytnosti zahájit mohutnou mediální ofenzivu, zatím jsem žádnou nezaregistroval a činnost většiny tiskových mluvčích jsem považoval spíše za defenzivu. Znam přitom v řadách exekutorů dost takových, kteří jsou schopni a způsobilí k tomu, aby svou odbornost mediálně prodali. Na stránkách některých odborných publikací jsem zaznamenal několik – nikoliv špatných – příspěvků na téma exekuce, jejichž autory však byli například advokáti a členové jiných právnických profesí. My jsme se – bohužel – chovali spíše obráceně. Kárali jsme například exekutora, jehož zaměstnanci publikovali na stránkách celostátního periodika věcně hodnotný článek, který však nebyl zcela v souladu s jednotnou linií prosazovanou sněmem a prezidiem Komory. Za krok správným směrem k vyšší profesionalizaci oné zmiňované mediální ofenzivy považuji to, že i tento časopis převzalo pod svá křídla renomované vydavatelství a přestal se dělat – byt kvalitně – takříkajíc na koleně.

Špatná pověst je ale jistě způsobena i excesy některých zástupců této profese. Jak by se měly podle vás tyto problémy řešit?

Ano, byly zaznamenány některé excesy, leč návod na jejich řešení neznám. To bych se musel dotázat odpovědných činitelů justice, jak oni vyřešili některé super průšvihy soudcovské, prokurátorské, či advokátské – a nebylo jich málo a nebyly malé. Jako bývalý dlouholetý právník v oboru trestního práva také vím, že se nelze vyjadřovat ke konkrétním věcem, pokud tu či onu věc dokonale, například ze spisu, neznám. A jako několikaletý člen, místopředseda a posléze předseda kontrolní komise Komory, jehož rukama procházela absolutní většina všech exekutorských prohrěšků, vím, že naprostá jejich většina byla zanedbatelná z pohledu společenské nebezpečnosti a škodlivosti. Z velké části se jednalo o naprosto formální a banální závady, k jejichž odstranění stačilo párkrát sáhnout do klávesnice počítače, anebo škrtnout perem. Také však znám situace, v nichž úporné úsilí kárných či trestních orgánů o kriminalizaci takového zanedbatelného jednání vedlo k podání trestní obžaloby či kárné žaloby a až teprve soud musel učinit přítrž takovému diletantismu některých orgánů.

Samozřejmě i celkové počty stížností a podnětů na chování a postup exekutorů byl a je významným ukazatelem amorálnosti jednotlivců i celé Komory. Málokoho však zajímal poměr stížností důvodných a nedůvodných, málokoho zajímal poměr počtu stížností na určitého exekutora k jeho celkovému nápadu. Je samozřejmě, že exekutor, jehož roční „nápad“ věcí činí několik desítek tisíc, bude stížnostmi napadán častěji než ten, kdo má do roka několik desítek či stovek zapsaných věcí.

Svého času se vedla diskuse o zřízení jakéhosi exekutorského ombudsmana. Myslím, že při správné volbě osoby takového funkcionáře by například jeho pohovor se stěžovatelem a rozumné vysvětlení problému bylo i statisticky účinnější než umělé rozdělování takovýchto podání na stížnosti a ostatní podněty. Ostatně například i v dřívějších dobách na obávané inspekci ministra vnitra byli zařazeni důstojníci, kteří nebyli určeni ke stíhání policistů, ale k jejich ochraně zejména před nedůvodnými útoky. V Komoře taková úprava přijata nebyla, ač jsem ji navrhoval k zařazení do stavovského předpisu, snad i proto, že by to opět vyžadovalo finanční prostředky navíc, které nebyly a zřejmě ani nejsou. S ohledem na evidentní přeombudsmanování v různých institucích (pošta, školství atd.) by se mohl takový funkcionář i jmenovat jinak.

Jaká témata by měli exekutoři obecně uchopit?

Těch témat je nepochybně víc a to nejpodstatnější jsem shora naznačil, pro nejbližší období to nejspíš jsou otázky tarify, problémy s onou takzvanou teritorialitou a také

ona již vzpomínaná mediální ofenziva. V každém případě – a jsem si vědom, že to je to nejtěžší – sjednotit se v názorech a přesvědčení a i navenek působit jako jednotná a pevná síla. Je to o to těžší, že vedle dalších problémů se začíná projevovat i to, čemu se říká generační problém. Vedle „starých kozáků“, kteří začínali společně se mnou, nebo jen o málo později, přibývá mladíků a mladíc plných elánu a energie, jejichž názory a postoje jsou někdy diametrálně odlišné od těch „našich“. Bohužel mnohdy je tomu tak jenom proto, že se chtějí svou enormní progresivností za každou cenu odlišit od těch starých veteránů, aniž by se byť jen pokusili využít jejich poznatků a zkušeností anebo se nad nimi alespoň zamyslit.

Důležitým tématem je právě teritorialita. Jaký máte na tuto otázku názor a jak by podle vás měla být správně řešena? Kdy by se mělo k tomuto řešení přistoupit?

Tato zkratka pro vymezení místní příslušnosti soudních exekutorů je dalším důkazem o tom, že vývoj soukromé exekutorské služby je teprve v počátečním stadiu, neboť se o ní – byť ze začátku velmi opatrně a potichu – začalo diskutovat v samém počátku exekutorské existence a postupem doby se stala zaklínadlem. Jakémukoliv podrobnému pojednání bych se rád vyhnul – zabralo by to moc času a místa a třeba by mi ubyli i někteří kamarádi z řad exekutorů. Snad jen moje velmi stručné stanovisko jako doklad o tom, že nejen v politice, ale i v právu se mohou názory měnit a vyvíjet. Za časů mého působení v kontrolní komisi a posléze v prezídiu jsem se považoval za opatrného až skeptického příznivce teritoriality. Na jedné straně jsem si egoisticky spočítal, že i při jejím zavedení a při zachování nápadu věcí u místně příslušného soudu bychom se my dva exekutoři dislokovaní v okrese slušně uživilí, a spatřoval jsem i další zjevné výhody, zejména určité zlevnění exekucí probíhajících toliko nebo převážně v rámci okresu. Na straně druhé jsem postrádal motivační prvek daný konkurenčním prostředím – právě to přece bylo hlavním impulzem k onomu ráznému kroku, k zřízení soukromé exekuční služby. A právě to bylo i příčinou skokového navýšení vymahatelnosti práva oproti předchozímu skomírajícímu výkonu rozhodnutí péčí soudů. A tak moje opatrná přízeň pramenila z určité funkcionářsko-profesní zbabělosti. V době, kdy stejně jako dnes se na nás valily útoky všech možných i nemožných obránců lidských práv – omezit práva exekutorů, snížit tarif, zavést bezpodmínečnou teritorialitu atd. – jsem byl přesvědčen, že když se jim alespoň v něčem vyhová, dají pokoj. Za to něco jsem považoval právě ono vymezení místní příslušnosti. Ó, jak jsem se mýlil. A tak dnes, i kdybych byl ještě v „činné službě“, hrdě bych se hlásil k odpůrcům zavedení tohoto institutu. Vidím v tom dvojí nebezpečí. Předně zánik konkurenčního prostředí a tudíž výrazného motivačního faktoru. Z tohoto hlediska považuji například spíše za fantasmagorickou představu o tom, že by se jednotlivé věci rozdělovaly

automaticky počítačem. A jak by to mělo vypadat například na území hlavního města, eventuálně Brna? Moje moudrá babička by řekla: Zase mají nějaké extravuřty. A v neposlední řadě by jakákoliv teritorialita mohla být prvním nenápadným krůčkem k postátnění či přímo zestátnění exekuční služby.

Jak vnímáte spory okolo tarifu? Jak by měli být exekutoři správně odměňováni?

Velmi jednoduchá odpověď: v neprospěch exekutorů na tarif nesahat; zajistit exekutorům stálý příjem srovnatelný se srovnatelnými právníckými profesemi, včetně těch pod státní kuratelou. Na exekutory byla přenesena významná část pravomoci státu a tím i podstatně zvýšená odpovědnost. A pokud si snad někdo myslí, že je to práce jednodušší a že exekutoři jsou právníci nižší kategorie, nechť si to jde zkusit.

Je podle vás v současnosti ještě možné nalákat do exekutorské profese nové právníky? Jak?

K zodpovězení této otázky si dovoluji použít slova (omlouvám se, že nejde o přesnou a doslovnou citaci) poslance pana doktora Blažka, která přednesl při projednávání jedné ze 40 (! – údaj k 1. 9. 2015) novel exekučního řádu. Pan poslanec upozornil na to, že případné další restriktce exekutorů mohou vést k tomu, že se nenajde schopný a poctivý právník, který by chtěl tuto náročnou službu vykonávat. Domnívám se, že jsme se k tomuto stavu nebezpečně přiblížili. Pokud už nejsme v něm. A jak to napravit? Promiňte, že se uchyluji k frázím, ale nic lepšího mne nenapadá: Vydat se na dlouhou trnitou cestu (jsme teprve na jejím začátku), na níž budou všichni zúčastnění – politici i rádoby politici, odborná i ostatní veřejnost, všechny slušné sdělovací prostředky a zejména jednotní a pevní exekutoři – působit k tomu, aby se této náročné profesi dostalo jejího dobrého jména, nezbytné autority a respektu, ale i odpovídajícího ekonomického a sociálního postavení. Třeba jako je tomu u advokátů, k nimž se ročně hlásí celé stovky nových koncipientů, byť v mnoha regionech je bezesporu předadvokátováno, anebo tak jako je tomu v některých jiných zemích Evropy a světa, k nimž s mnohdy zbožnou úctou vzhlížíme.

Vidíte v exekučním právu určité nedostatky, které by bylo vhodné řešit legislativně? Jakou má podle vás obecně úroveň české právo? Co byste v něm změnil, kdybyste mohl?

Do úvah *de lege ferenda* bych se nerad pouštěl, a to už proto, že každému jinak říkám, že staré právo jsem zapomněl a nové jsem se nenaučil. To mimo jiné pro jeho složitost a chaotičnost. Exekučnímu právu by jednoznačně prospěla jeho jednotná ucelená a univerzální kodifikace, provedená na vysoce profesionální úrovni zbavená

charakteru pouhého přířevku občanského soudního řádu i dalších předpisů.

Oněch 40 (dnes už snad nejméně 41) novel exekučního řádu charakterizuje i celkovou úroveň českého práva. Chaos, zmatek a pravdu mají ti, kteří tvrdí, že ani univerzálně zaměřený právník nemá šanci, aby se v něm vyznal. Ostatně, jdeme-li k praktickému lékaři, také musíme počítat s tím, že nás nebude léčit, ale bude plnit funkci jakéhosi dispečera a prohánět nás po všech možných ordinacích specialistů. V oblasti práva by se to však nemělo přehánět. Změny? Vedle samostatné kodifikace exekučního práva fandím i těm, kteří prosazují změny jednacního řádu sněmovny. Alespoň něco. Jinak ovšem občas sleduji záznam ze schůze sněmovny i senátu, a kdyby se nejednalo o mnohdy velmi vážné věci, byl by to z ubohých televizních pořadů ten nejlepší a nejzábavnější. Jeden žasne, koho že jsme si tam zvolili, a úrovní zákonů se nediví.

Můžeme-li být i osobněji, čemu se v současnosti věnujete? Co vás baví ve volném čase?

Konečně otázka, nad níž nemusím moc přemýšlet a ani se strachovat, abych se někoho nedotkl, nebo ho dokonce neurazil. Už v době činné služby jsem rád cestoval, většinou autem jsem projel celou Evropu až 200 kilometrů za severní polární kruh, a pokud mi to zdraví a naše zdravotnictví dovolí, hodlám v tom v přiměřeném rozsahu pokračovat. Rád si přečtu dobrou knížku, jednu z těch mnoha, které jsem v době své profesní aktivity pořídil a neměl čas přečíst, občas zajdu do stále se lepšícího pardubického divadla a občas překonám i svůj odpor k stupidním pořadům televize. Rád, nicméně toliko občas, fotografuji a na stará kolena jsem se vrátil do mladých let, kdy jsem po maturitě chtěl studovat Akademii výtvarných umění. Protože mi to rodina tvrdě zatrhla, začal jsem se živit jinak a z mých malířských sklonů zůstalo pouze malování stříbrské brány na padáčky kamarádů vojáků se mnou sloužících. No a k tomuto koníčku se také pokouším vrátit, ale zatím jsou to díla akademického mazala, z nichž výstava nikdy nebude. Leč pro radost mou a srandu mých blízkých je to postačující. S přáteli si rád posedím nad sklenkou dobrého – zejména moravského – vína. Také mám domek s malou zahrádkou, ale to už je oblast, kde se záliba mění v práci, a tudíž jsem to nechal až téměř nakonec. Občas se rád postavím k plotně a něco dobrého si uvařím. Od jara číhám u lesa, jestli už začaly růst houby. Nemám tedy žádného vyhraněného koníčka, kromě hub nic nesbírám, ani známky, ani nálepky a jsem tomu rád. Až se začne tahle všehochuť zužovat, bude to nejspíš signál k tomu, abych rozšířil okruh svých přátel o dobré doktory a snad i funebráky.

Zatím přeji všem čtenářům, zejména bývalým milým kolegyním a váženým kolegům, všechno dobré.